

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Art. coli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concursuri, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Chestiunile mari congresuale.

Congresul național-bisericesc din Sibiu de ast timp a fost încoronat de festivitățile centenare ale marelui Mitropolit Andreiu baron de Șaguna. Culmea acestor festivități a fost pelerinajul până la Rășinari, la care întradevăr a participat o mare de oameni, dar în lipsa de aranjament potrivit nu s'a putut desfășura într'un tablou unitar acest impozant pelerinaj.

Cu toate acestea va rămânea pentru vecie un moment înălțător manifestarea pietății față de mormântul celui mai mare ierarh român.

Tonul congresului însuși peste tot a fost cam obiectiv, dar rezolut. Reîngrijirea de biserică și școala amenințate în organizația lor istorică, au întrunit pe toți într'o gândire și o simțire, drept dovadă, că în chestia bisericii și școlii numai o gândire și simțire există la noi.

Rezumăm momentele principale din debaterile congresuale:

Consistorul mitropolitan.

S'a ridicat concluzul congresual din 1870, prin care și membrii din senatul școlar și episcopesc ai Consistorului mitropolitan s'au declarat indirect de aleși pe viață, prin aceea, că cei aleși odată nu se mai supuneau alegerii, ci se decretau simplaminte din sesiune în sesiune de realeși și alegeri se făceau pe locurile devenite vacante prin moarte. Prin aceasta dispoziție consistorul mitropolitan a devenit un fel de corporație, care s'a ajutat așa apoi, că la fiecare senat s'au ales membri suplenți, cari aveau se suplinească după ordinea invitarilor prezidiale pe membrii ordinari, cari nu puteau participa la ședințele consistoriale.

Concluzul congresual din 1870, s'a adus pe motivul respectării intențiunii lui Șaguna, care apoi ia să fie și senatul școlar și episcopesc ales pe viață.

Congresul de ast timp a constatat scăderile unei corporațiuni instituită pe viață, pentru că oamenii îmbătrânesc și și pierd facultățile necesare pentru opera creatoare a supremului for judecătoresc din biserică ș. a. — Și astfel a avut să deschidă calea lumii nouă reprezentanților actuali ai vederilor obștești din biserică vie. Prin votul său a dovedit apoi, că nu din indemn de a distruge pe cei bătrâni a făcut aceasta, pentru că pe tot ce-i bătrân, capabil de a participa la ședințele consistoriale și cari n'au renunțat mai înainte, ia reales, iar în locurile vacante a ales bărbați după specialitatea lor.

Episcopiile.

Fericitul Șaguna a lăsat un fond pentru înființarea alor două Episcopii în Mitropolie. În testamentul său nu numește Episcopiile înființându-le, dar face declarații publice, că fundația este făcută pentru înființându-le Episcopii din Oradea-mare și Timișoara și pe baza acestor intențiuni declarat în numele lui Șaguna congresul național-bisericesc decretase fondul Episcopiiilor, fondul lui Șaguna pentru înființarea Episcopiiilor din Oradea-mare și Timișoara, mai târziu s'a ivit apoi necesitatea înființării unei Episcopii în Ardeal, anume în Cluj, din o parte a Arhidiecezei. Oamenii nu erau sinceri în chestia Episcopiiilor și așa încurcau chestia Episcopiiilor prin sinoade și congrese, făcând cap de acuzație permanentă unii în contra altora punând vina acuzii pe unul acuzii pe altul.

Situația diecezei Aradului era clară. Dieceza Aradului în caz de înființare a Episcopiei din Oradea-mare, cedează întreg teritoriul Bihariei iar pentru cazul înființării Episcopiei din Timișoara, Banatcomloș, Lipova și Belinți; Aradul încă n'a denegat aceste datorii ale sale și toată agitația câtă s'a făcut pe socoteala Aradului în chestia Episcopiiilor, a fost tendențioasă. Divergență a existat numai între Caransebeș și Timișoara, ca centru al fiitoarei Episcopii și anume, pentru că Caransebeșul nu ceda cele 4 protopopiate reclamate de Timișoara, ci numai 2 protopopiate. Ardealul și-a rezolvit chestia însuși, arondând protopopiatele din cari să se înființeze noua Episcopie în Cluj, chiar lăsând afară din combinație partea din fondul lui Șaguna, pentru Ardeal este deci chestie de timp oportun când să se înființeze noua Episcopie în Cluj, pentru care are toate condițiile de existență.

Congresul de ast timp la propunerea unei comisiuni speciale prin raportorul ei dl Emanuil Ungurean, a făcut arondarea și pentru Episcopiile înființându-le în Timișoara și Oradea-mare, anume în următorul chip:

1. În dieceza înființându-la Oradea-mare se va constitui din toate protopopiatele, cari stau astăzi sub jurisdicțiunea consistorului din Oradea-mare cu teritoriul lor de astăzi.

2. Episcopia înființându-la în Timișoara se va constitui: a) din protopopiatele Timișoara și Comloșul-mare, din dieceza Aradului și din protopopiatele Panciovei, Ciacovei, Vârșetului și Buziașului dela dieceza Caransebeșului, toate aceste protopopiate cu întreg teritoriul lor de astăzi; b) din protopopiatele Lipovei și a Belințului — cu excepțiunea comunelor bisericesti mai jos înșirate, cari aflându-se pe teritoriul comitatului Caraș-Severin trec la dieceza Caransebeșului; c) din comunele bisericesti: Biserica-albă și Naideș, cari aflându-se pe teritoriul comitatului Timișului, trec dela dieceza Caransebeșului la dieceza Timișorii.

Din protopopiatele Lipovei și a Belințului trec următoarele comune bisericesti la dieceza Caransebe-

sului și adevărat din protopopiatul Belințului comunele : Belinț, Bara, Cladova, Cutina, Dobrești, Fadimac, Lăpușnic, Rachita, Rădmănești, Tergoviști, Remetea-Lungă, Mănăștur, Ohaba-Lungă, Jersnic, Bunea, Dubești, Tolpa, Pădureni, Coșteiul-mare, Coșteiul-mic, Gruini cu filia Părul și Jabar. — Din protopopiatul Lipovei : Spata, Bacamezeu, Bata, Birchiș, Bruznic, Bulza, Căpălăș, Căprioara, Cella, Groși, Lalașinți, Ostrov, Ohaba-sârbească, Pojega, Sălciva, Valea-mare, Vereșmort, Zabălți. Toate aceste comune 40 la număr trec cu întreg teritoriul lor de astăzi.

3. Dieceza Clujului se va constitui pe teritoriul de astăzi al Arhidiecezei și adevărat ; din următoarele protopopiate cu întreg teritoriul lor de astăzi și anume : Alba-Iulia, Abrud, Câmpeni, Lupsa, Turda, Cluj, Unguraș, Cetatea de piatră, Solnoc, Dej, Bistrița, Reghin și Murăș-Oșorhei.

Nouele Episcopii se vor înființa cu numărul sufletelor, cari se vor afla la timpul înființării faptice pe teritoriul lor.

De cheie la împărțirea fondurilor și fundațiilor între diecezele vechi și între cele nouă, să decretează pentru fiecare dieceză numărul credincioșilor, cari trec la Episcopia nouă, în proporția credincioșilor se împart fondurile și fundațiile. — Cvota din fonduri și fundații ce trece la Episcopiile nouă se predă prin intervenirea unui comisar al consistorului mitropolitan la timpul care-l va decide consistorul mitropolitan ; cazuri de contraversă și divergență între Episcopiile vechi și între cele înființându-se, cu privire la natura și împărțirea vreunui sau altui fond, sau fundații, precum și cu privire la mărimea vreunei cvote — le va regula și decide congresul din caz în caz la cererea unei sau altei dieceze.

Consistorul mitropolitan să îndrumă la timp potrivit a lua dispozițiunile necesare pentru efectuarea acestui concluz.

Dania merișenilor.

În ședința din 21 oct. c. n. P. C. Sa arhimandritul V. Mangra, a făcut următoarea propunere, care s'a declarat de urgentă și s'a votat fără discuție.

„Biserica ortodoxă română din toate țările locuite de români a format și formează o unitate spirituală prin limba liturgică, cărțile rituale și prin învățământul său religios, guvernându-se și azi după aceleași legi canonice. În temeiul acestei unități morale, Voievozii țărilor românești au ridicat în vremile trecute număroase așezăminte religioase : biserici și mănăstiri pe pământul patriei noastre, înzestrându-le cu bogate donațiuni pentru susținerea lor.“

„Vechea Mitropolie ortodoxă română de Alba-Iulia a fost zidită și înaltă din temelie de către Mihai Viteazul și Voivodul Constantin Brancoveanu. Hrisovul dela anul 1698 i-a legăuit și asigurat anual 6000 de bani, dăruindu-i și moșia Merișenilor în județul Argeș, prin hrisovul din a. 1700.

Conziderând, că această danie Voivodul Constantin Brancovanu a făcut-o Mitropoliei ortodoxe a Transilvaniei ca „să-i fie de întărire și ajutor pentru toate timpurile“ știindu-o pe această sfântă mitropolie că se „învăluiește, ca o corabie în mijlocul valurilor mării, fiind întru multe feluri deeretici necredincioși și se năpăstuiește dela dânsii în multe chipuri“.

Conziderând, că prin hrisovul citat din 1698, Principele Constantin Brancovanu a legăuit, cum însuși spune, „ca fiește care dintr'aleșii de Dumnezeu blagocestivi domni, care ar ajunge în vremea stăpânirii sale în urma domniei noastre, domnind și stăpânind

scaunul acesta (al Țării Românești), au din sângele neamului nostru, au dintr'altul străin, dintru a sa avuție, care dela Dumnezeu i-ar fi lui dată, să nu se îndoiască cu firea, ca să fie lipsită această sfântă mitropolie de acest număr de bani, ci sau după numărul cel mai sus zis, au și cu mai mare sumă, precum îl va îndură Dumnezeu“ să-o miluiască „iar moșia (Merișenilor) să fie toată pe seama sfintei Mitropolii de întărire și neclătită în veci“.

„Conziderând, că sinodul bisericeii ortodoxe din Ardeal ținut în 24, 25 și 26 oct. 1960, a cerut prin petiția adresată de către marele Arhiepiscop Andreiu Șaguna Principelui domnitor al Țării Românești Alexandru Ioan Cuza, a se renoua dania, care a fost făcută mitropoliei noastre de principele Constantin Brancovanu — pe temeiul acestor conziderante Conzistorul mitropolitan se autorizează a lua toate demersurile și a cerea toate mijloacele legale și morale pentru a se renoua prin factorii competenți această danie pentru Mitropolia noastră“.

Susținerea școalelor.

S'a discutat mult în publicitate și mai ales în discuțiuni private, dacă între împrejurările date de legea de instrucție din 1907, mai are rost ori ba, să susțină biserica școalele confesionale, anume când biserica nu mai e stăpână peste școală, ci numai purtătoarea sarcinilor ei. Congresul a rezolvat și aceasta problemă fără discuțiune decretând în unanimitate susținerea școalelor confesionale pe teritoriul întreg al Mitropoliei și invită consistoarele eparhiale a căuta căile și mijloacele necesare pentru salvarea și susținerea școalelor confesionale.

Catehizarea.

Concluzul congresual, în chestia catehizării este următorul :

„În chestiunea limbii de catehizare a elevilor gr. or. români din școalele elementare susținute de stat, comisiunea organizatoare, prin raportul său Dr. Nicolae Oncu propune, iar congresul ia cu unanimitate următorul concluz :

În deplin acord cu vederile diecezelor și a consistorului mitropolitan, exprimate în remonstrațiunile sale de sub nr. 28/909 și 334/909. Mitr. înaintate la înaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică, apoi în conformitate cu concluzul congresual nr. 48/903 și având în vedere, că în virtutea acestor acte, — catehizarea formează un drept exclusiv al bisericii, întemeiat pe misiunea ei divină, iar folosirea limbii române, ca limba rituală și oficioasă în instrucțiunea catehizării, fiind decretată și garantată, atât prin legile bisericești, cât și prin legile statului, și având în vedere, că acest drept de instruire a religiei este o chestie bisericească dogmatică canonică, care nu poate forma obiect de discuție și concesiune între biserică și stat, — și având în vedere, că prin urmare nu poate stă în dreptul autorităților și organelor bisericești de a face nici un fel de abatere dela aceste principii și dela punctul de vedere al bisericii, de a săvârși catehizarea elevilor de religia gr. or. română *pretutindenea și exclusiv numai în limba română* și în fine având în vedere, că ordinațiunile ministeriale, emise în această chestie, nu numai că nu au nici un temei legal, ci stau în flagrantă contradicție cu legile pozitive bisericești și de stat :

Congresul, ca autoritate supremă bisericească în reprezentanța întregii mitropolii, *aproabă întru toate toți pașii întreprinși în această chestie din partea Consistorului mitropolitan și în puterea dreptului său, ba-*

zat pe §. 154 p. 2 din Statutul organic, află, că nu poate admite în biserică noastră nici un fel de restricțiune a limbii de catehizare și astfel față cu rescripțiile Inaltului ministru de culte și instrucțiune publică de sub nr. 106.267/1908, 144.347/1908 și 34.003/1909, declară că nu-și poate da consăntămîntul, ca în clasele superioare din școlile elementare de stat, principiile de credință mai de căpetenie și rugăciunile mai obișnuite să se înștrăueze și în limba maghiară, și preste tot interzice și oprește pe toți preoții ortodocși români din mitropolie, în orice calitate ori funcțiune s'ar afla, de a primi și executa în afaceri bisericești și școlare și în special în chestia de catehizare, ordini și dispoziții venite dela autorități afară de biserică noastră“.

Regulamentele.

S'au votat regulamentul pentru parohii, pentru organizarea învățămîntului, pentru examenul de evaluare a profesorilor preparandiali și regulamentul disciplinar, de tot 5. Revizuirea regulamentelor vechi a fost necesită prin legea nouă de congruă și școlară. Luăm aici punctele cari știm, că interesează On. public cetitor și anume:

1. Regulamentul pentru parohii acum votat. Relegează clasificarea parohiilor și a candidaților de preoți la competența sinoadelor eparhiale, ca fiecare eparhie să-și reguleze parohiile și pe candidații de preoți în cadrul autonomiei lor. S'a șters apoi din regulamentul vechiu punctul care admitea libera trecere dintr'o parohie într'alta înlocuindu-l cu restricția necondiționată, ca 3 ani de zile să nu poată trece la alta parohie.

2. În chestiunile școlare noul regulament introduce revizorii școlari.

Consistorul mitropolitan venise și cu propunerea pentru înființarea unui organ școlar pentru întreaga Mitropolie, dar lipsind din aceea propunere garanțiile de susținere a organului s'a redat consistorului mitropolitan, ca se afle modalitatea pentru asigurarea existenței celui organ mult dorit din partea cercurilor școlare.

3. Din noul regulament de organizare s'a omis cu totul școala de repetiție, astfel încât parohiile noastre sunt aplicate numai la susținerea școalelor cotidiene.

În regulamentul disciplinar s'a ușurat procedura astfel încât un proces disciplinar să poată fi terminat în termen de 3 luni de zile dela urzire.

În sfârșit s'a votat regulamentul pentru evaluarea profesorilor dela institut pentruca să se creeze o unitate de procedură pentru întreaga Mitropolie și se fie respectat Statutul organic, care asigură bisericii dreptul de a-și evalua profesorii pentru catedrele dela institutele noastre pedagogice-teologice.

Congresul național bisericesc.

Sedința a șaptea.

Ținută vineri, în 22 octombrie n. Președinte I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Meșianu, notar de ședință Lazar Triteanu.

Notariul Dr. Ioan Papp cetește procesul verbal al ședinței din urmă, care se verifică.

I. P. S. Sa Mitropolitul Ioan Meșianu comunică congresului, că sâmbătă în 9 oct. v. se va oficia parastas pentru odihna sufletului Arhiepiscopului și Mitropolitului Miron Romanul, și invită deputații congresuali se participe la acest act de pietate, care se va săvârși

la orele 9 dimineața. După parastas se va întruni congresul în ședință, pentru a-și continua lucrările.

Deputatul Dr. Traian Puticiu face următoarea propunere, cu privire la cartea intitulată „Sentinela“ a preotului militar Bugariu din Timișoara, contrară dogmelor noastre bisericești:

„Să se transpună afacerea la preasfințitul sinod episcopesc, care în sfera sa de competență să nu admită în folosința liturgică a sfintei noastre biserici mitropolitane decât numai cărți cari prealabil obțin aprobarea preasfințitului sinod episcopesc“.

Propunerea se declară de urgentă.

P. C. Sa Arhimandritul Dr. Ilarion Pușcariu face adaosul, ca prin circular să se aducă grabnic la cunoștință, că fără aprobarea autorității competente bisericești nici o carte bisericească nu e admisă și nu poate fi folosită din partea organelor subalterne ale bisericii noastre.

Deputatul Dr. V. Braniște e pentru trecerea ambelor propuneri la sinodul arhieresc.

P. C. Sa Protosincelul Roman R. Ciorogariu, asemenea, iar P. C. Sa arhimandritul Mangra crede, că afacerea nici nu trebuia adusă în fața congresului, ci să se fi făcut arătare deadreptul sinodului arhieresc. Acum însă, dupăce propunerea s'a făcut, ea se fie trecută la sinodul episcopesc.

Propunerile se trec în competența sinodului episcopesc, după ce mai vorbesc la obiect ambii propunători.

Deputatul Dr. G. Dobrin face propunerea în chestia sistării ajutorului de stat, dat mai înainte diecezei Caransebeș, în înțelesul, ca consistoriul mitropolitan să protesteze în contra procedurii guvernului și să ceară grabnică liquidare a sumei, de altcum trecută în bugetul statului.

Se declară propunerea de urgentă și să primește fără discuție.

Urmează raportul comisiunii școlare. Raportor Dr. V. Braniște. Raportul general al consistorului mitropolitan, ca senat școlar, se ia în general la cunoștință. La dezbaterile speciale se naște discuție la punctul referitor la susținerea școalelor confesionale. Vorbesc deputații L. Triteanu, Dr. G. Dobrin, Roman R. Ciorogariu, Dr. Iosif Gall, și I. P. S. Sa, Mitropolitul.

Deputatul Nicolae Zigre constată, că comisiunea nu s'a estins asupra tuturor detaliilor cuprinse în raport. Nu se face amintire despre demersurile făcute din partea consistoriului mitropolitan și din partea Arhierieilor noștri întru apărarea școalelor confesionale române.

Nu se face amintire despre instrucția dată din partea consistorului mitropolitan, cu privire la executarea noii legi școlare. Raportorul cetește acum punctul din raport, care se referă la această chestie. Deputatul Dr. Nic. Oncu propune, ca congresul cu aprobare se ieie act despre cele făcute din partea Arhierieilor și consistoriului mitropolitan pentru apărarea școlii și bisericeii. Se primește.

Celelalte puncte din raportul școlar se iau la cunoștință conform propunerilor făcute din partea comisiunii școlare. Aci a vorbit P. C. Sa protosincelul Ciorogariu, protosincelul Dr. Cristea, Nicol. Zigre, Dr. Nicol. Oncu, I. P. S. Sa Mitropolitul, Parteniu Cósma, Dr. D. Dobrin, Paul Rotariu și raportorul. S'a primit în urmă propunerea comisiunii.

Același raportor referă în chestia calificării profesorilor dela institutele pedagogice. Spune, că pro-

iectul prezentat din partea consistorului mitropolitan comisiunea nu l-a putut accepta, ci a compus un nou proiect. Le cetește pe amândouă și propune votarea proiectului comisiunii.

Se naște discuție. L. Triteanu critică proiectele prezentate și propune trecerea amândurora la consistoriul mitropolitan. Dr. Nicol. Oncu cere primirea proiectului comisiunii. P. C. Sa, Arhimandritul Dr. Pușcariu află, că e mai bun proiectul comisiunii, dar după o singură cetire nu poate să-l voteze. E pentru trecerea lui ca material la consistorul mitropolitan. P. C. Sa, arhimandritul Mangra nu e pentru amânarea chestiei până la altă sesiune congresuală, ci primește proiectul comisiunii. Parteniu Cosma e de părerea, ca să se tipărească cu grabire ambele proiecte și în ședința proxima să se fise puse la ordinea zilei. Se primește propunerea din urmă și discuția se intrerupe asupra acestui obiect.

Tot în numele comisiunii școlare raportează Vasile Goldiș în chestia regulamentului prezentat de consistorul mitropolitan și referitor la examenele de calificare ale învățătorilor dela școalele confesionale române.

Regulamentul în general se votează, iar la desbaterea specială se naște discuție la §. 4. Comisiunea propune o modificare. În contra modificării propuse de comisiune vorbește I. P. S. Sa Mitropolitul și P. C. Sa arhimandritul Dr. Pușcariu. Modificarea o sprijinește R. R. Ciorogariu. Mai vorbește pentru respingerea modificării Mateiu Voileanu, iar Arseniu Vlaicu explică cum este a să înțelege modificarea pe care o formulează de nou. P. C. Sa arhimandritul Dr. Ilarion Pușcariu propune respingerea modificării, iar raportorul acceptarea ei.

Să pune acum la vot contrapropunerea, de a să mențină paragraful nemodificat. Votează 24 deputați pentru, iar contra 20 de deputați. Modificarea e respinsă și să votează paragraful în textuarea originală.

Discuția se intrerupe. Continuarea se va face în ședința convocată pe după amiază la orele 4, iar ședința se încheie la orele 12 și jumătate.

Sedința a opta.

Ținută vineri d. a. la orele 4. Președinte I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Meșianu, notar de ședință Lazăr Triteanu.

Procesul verbal al ședinței din urmă se va verifica în ședința proxima.

Se intră în ordinea de zi: Continuarea discuției pe articole asupra regulamentului pentru examenele de calificare învățătoarească.

Un adaos al comisiunii făcut la §-ul 4 se primește.

Ceialalți paragrafi, dela 5 până la 43, se primesc, parte neschimbați, parte cu modificările făcute din partea comisiunii.

Se mai adaugă un paragraf, că regulamentul intră în vigoare după publicarea ce se va face în foaia oficială a mitropoliei. Totodată se autorizează consistorul mitropolitan, ca în cazul, dacă va pretinde guvernul unele întregiri ori modificări, să le poată face în cercul propriu de competență.

Tot domnul Vasile Goldiș, raportează în chestia regulamentului pentru organizarea învățământului în școalele populare. Espune cuprinsul regulamentului, pe care comisiunea l-a aflat destul de bine compus și numai puține modificări a aflat de lipsă să facă în el.

Vorbește despre școala de repetiție, care nu e obligatoare pentru confesiuni, lucru pe care-l dovedește cu citate din legile țării.

Propune deci, ca pretutindenea să fie șters din proiectul de regulament aceea ce se referă la școala de repetiție, încolo regulamentul să fie primit în general și în special, cu micile modificări stilare pe cari le va propune.

Vorbește la obiect deputatul Lazăr Triteanu, comunicând congresului schimbul de acte între superioritatea noastră bisericească și guvern, în chestia școlilor de repetiție, pe cari guvernul vrea să le vadă prefăcute în școale agronomice. Crede, ca școalele de repetiție ar putea să fie susținute cu limba de propunere a bisericeii.

Acceptându-se părerea raportorului, se intră în discuția pe articole. Se votează paragrafi 1—12, conform modificărilor propuse de comisiune.

La §-ul 13 face deputatul N. Borzea amandamentul, ca învățătorul să grijească și de mergerea elevilor la biserică.

Paragrafi 14—16 se votează. Paragraful 17 și 19 se șterge. Ceialalți paragrafi se primesc neschimbați, până la paragraful 77.

Paragraful 78 conform propunerii comisiunii școlare se șterge de tot, ca contrar dispozițiilor cuprinse în Statutul organic, după ce congresul ascultă și lămuririle date din partea dlui L. Triteanu.

Paragrafi 79—80 se votează fără modificare.

La §-ul 81 comisiunea face amandamentul, ca manualele de școală, acceptate de bune într'o dieceză, să fie acceptate de bune în întreaga mitropolie.

Deputatul L. Triteanu e în contra amandamentului și cere menținerea uzului de până acuma. Deputatul Em. Pungureanu crede, că cenzurarea cărților de școală ar putea fi trecută în competența consistorului mitropolitan.

P. C. Sa arhimandritul V. Mangra sprijinește propunerea lui L. Triteanu și crede, că la cenzurarea cărților de școală ar trebui să se pună pond mai ales pe corectitatea limbei.

P. C. Sa protosinzelul Dr. Iosif T. Badescu, face o întregire la acest paragraf. P. C. Sa arhimandritul Dr. Il. Pușcariu, cere menținerea uzului de până acuma. Deputatul I. Preda e contra amandamentului.

Amandamentul se primește.

Întregirea protosinzelului Badescu asemenea se primește.

Paragrafi 82—92 se primesc cu modificările propuse de comisiune.

La §-ul 93 deputatul N. Borzea face adaosul, ca elevii să fie obligați a cercetă și biserică în duminici și sărbători.

Ceialalți paragrafi se votează cu schimbările propuse de comisiune.

Urmează raportul comisiunii fundației Gozsdu. Raportor Nicolae Ivan. Cetește raportul consistorului mitropolitan referitor la socotelile fundației Gozsdu pe anul 1907/8. Comunică faptul, că socotelile examinate în mod amănunțit sunt în perfectă regulă. Propune deci votarea absoluturului pe sama delegației, care administrează fundația. Fundația e de 6.800,797 coroane.

Proiectul de conclud al raportorului se votează, după ce I. P. S. Sa dă lămuririle necesare, dar cu o modificare a deputatului Dr. G. Popoviciu.

Asupra raportului delegației congresuale raportează Dr. Nestor Oprean. Cetește raportul și propune ca acesta să fie aprobat și luat la cunoștință, iar alegerea delegației pe următorii trei ani să fie pusă la ordinea zilei. Se primește.

Același raportor propune, ca cu privire la spesele

plătite în procesul de despărțire a românilor gr.-or. din Fabricul-Timișoarei să fie executat concludul adus în privința aceasta din partea congresului din sesiunea trecută.

Se primește.

Raportează acum P. C. Sa Arhimandritul Augustin Hamsea în chestia aranjării serbărilor centenare pentru Șaguna. Propune în numele comisiei organizatoare luarea cu aprobare la cunoștință a raportului consistorului mitropolitan despre aranjarea lor. Editarea monografiei vieții și activității lui Șaguna asemenea se ia cu plăcere la cunoștință. P. opune apoi un proiect de conclud, cu privire la eternizarea modului cum au decurs serbările. Spune de unde și dela cine au intrat telegrame de aderare.

Exposeul făcut se ia cu plăcere la cunoștință în textuarea făcută din partea P. C. Sale.

Ședința se încheie la orele 7 și jumătate, anunțându-se cea următoare pe sâmbătă la orele 10 dimineața.

Ședința a noua.

Ținută sâmbătă în 23 octomvrie n. Prezident I. P. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Mețianu, Notar de ședințe Dr. G. Proca.

Se verifică procesul verbal al ședinței ținute vineri înainte de amiază Verificarea celui despre ședința ținută vineri după amiază, se va face în ședința proximă.

Se intră în ordinea de zi. Se face alegere membrilor în delegațiunea congresuală pentru despărțirile hierahice de către Sârbi. Se declară realeși membrii din trecut.

În numele comisiei organizatoare raportează acum P. C. Sa arhimandritul Augustin Hamsea asupra regulamentului pentru procedura judecătorească în cauzele disciplinare în mitropolia gr. ort. română din Ungaria și Transilvania.

În general se primește proiectul de regulament, prezentat din partea consistorului mitropolitan, și să intră în discuția pe articole.

Se votează, cu modificările propuse din partea comisiei, paragrafi, 1—19. La §-ul 20 face deputatul Dr. Ioan Suciuc o întregire, care se primește.

Paragrafi 21—25 se primesc, fără discuție, cu modificările propuse de comisiune, La §-ul 26 deputatul Vrsile Goldiș propune o modificare, care e combătută de P. C. Sa protosincelul Dr. Cristea și de Dr. G. Popoviciu. Modificarea se repinge.

Se primesc neschimbați paragrafi 27—40. La §-ul 41 face propunerea de modificare deputatul Dr. Ioan Suciuc. Se votează.

Paragrafi 42—52 se votează, cu unele modificări propuse din partea comisiei.

La §-ul 53 se naște discuție. Se primește paragraful original, pe care comisiunea îl propusese să fie sters.

Paragraful 54 se șterge.

Ceialalți paragrafi se votează, cu modificări stilare propuse de comisiune, până la §-ul 71. La §-ul 72 propune deputatul Dr. Ioan Suciuc ștergerea paragrafului.

Se votează paragrafi 73—89 neschimbați, ori cu mici modificări.

Regulamentul se declară primit și în discuția pe articole.

Comisiune bisericească raportează acum prin raportorul P. C. Sa Dr. Euseb. R. Roșca, protosincel, asupra regulamentului pentru parohii în provincia mitropolitană a bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania.

Regulamentul se primește ca basă pentru a fi discutat pe articole. Întrându-se în discuția specială se

votează titlul și paragraful prim. La paragraful 2 se naște discuție, terminată cu eliminarea paragrafului, conform propunerii făcute din partea comisiei.

Paragrafi 3—8 se votează fără schimbare. La §-ul 9 face deputatul Dr. Nic. Comșa propunerea, ca listele electorale să se compună în câte două exemplare, unul păstrat la oficiul parohial, altul la consistorul eparhial care are să le clausuleze.

Vorbesc la obiect deputații: P. C. Sa Dr. Ilarion Pușcariu, Teodor Herman, Dr. G. Popovici Dr. V. Branișce, Dr. Nic. Oncu, Part. Cosma, Nicolae Ivan și Vasile Mangra.

Se primește în urmă propunerea, de a se compune listele în două exemplare originale. Se primește și propunerea deputatului Dr. Oncu, ca listele să fie subscrise și de președintele și notarul comitetului parohial, înainte de a fi prezentate sinodului parohial spre aprobare.

Discuția se intrerupe. Va fi continuată în ședința de după amiază. Ședința se ridică la orele 12 și jumătate.

Ședința a zecea.

— Ultima ședință. —

S'a deschis la orele 4 d. a., sâmbătă în 23 octomvrie n.

Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Mețianu, notar de ședință Dr. G. Proca.

Se continuă discuția intreruptă în ședința de înainte de amiază.

La §-ul 10 face modificare P. C. Sa protosincelul Dr. I. T. Badescu, dar nu se primește.

Se votează paragrafi 11—32, cu modificările propuse de comisiunea bisericească.

La §-ul 33 se naște discuție. În urmă se primește paragraful, cu adaosul făcut de Nicolae Zigre.

Ceialalți paragrafi se votează, până la §-ul 36, la care se naște discuție, dar se primește paragraful nemodificat.

Paragrafi 37 și 38 se votează. La §-ul 39 o parte a comisiei propune eliminarea aliniei a doua. Vorbește P. C. Sa arhimandritul Mangra, Dr. Nicolae Comșa, Parteniu Cosma, P. S. Sa episcopul Aradului,

protosincelul R. R. Ciorogariu, Em. Ungureanu, apoi raportorul Dr. E. R. Roșca și P. C. Sa arhimandritul Mangra, ca reprezentant al părerii majorității din comisiune, iar congresul decide menținerea aliniei, însă cu modificarea deputatului P. Cosma.

Ceialalți paragrafi se votează, cu excepția §-ului 47, care se șterge.

Regulamentul se declară votat și în discuția pe articole.

Urmează raportul comisiei școlare, în chestia regulamentului pentru examenul de calificare profesorală la institutele pedagogice din mitropolie. Raportorul Dr. V. Branișce expune deosebirea dintre proiectul consistorului mitropolitan și al comisiei școlare, ambele tipărite și împărțite între deputații congresuali. Propune apoi primirea proiectului de regulament compus din partea comisiei.

P. C. Sa protosincelul Dr. Miron E. Cristea e în contra regulamentului comisiei școlare, și ar fi mai curând pentru acceptarea celui alt proiect de regulament: dar din scurtimea timpului crede că e mai bine să fie predate ambele consistorului mitropolitan, ca material de studiu, ca să vină apoi la proxima sesiune cu un proiect nou, compus cu ținerea în vedere a intereselor bisericești.

P. C. Sa protosincelul R. R. Ciorogariu apără

proiectul comisiei școlare, și propune acceptarea lui, din motive de urgență.

Deputatul Dr. G. Popoviciu e pentru primirea propunerii protosincelului Dr. Cristea. P. C. Sa arhimandritul Hamsea e asemenea pentru această propunere. Deputatul Dr. Nicol. Oncu face propunerea, ca ambele proiecte să fie predate consistorului mitropolitan pentru a compune un nou proiect, pentru sesiunea proximă, dar și până atunci consistorul mitropolitan să fie autorizat să stabilească normele principale de urmat în această chestie, cu putere obligatoare pentru întreaga mitropolie.

Mai vorbește raportorul Dr. V. Branșce, pledând pentru acceptarea proiectului de regulament al comisiei școlare,

Se pune apoi la vot propunerea deputatului Dr. Nicol. Oncu, care cade. Să primește deci proiectul comisiei, și adevărat la propunerea dep. Ungurian, în mod provizoriu pe trei ani.

Urmează raportul comisiei organizatoare în chestia limbii de catehizare în școlile de stat. Raportorul Dr. Nicolae Oncu. Face un eseu frumos și amănunțit despre starea lucrului, terminat la urmă cu propunerea, ca congresul să *oprească pe preoții bisericii noastre dela predarea religiunii în altă limbă, decât numai în românește, iar ceice calcă această opreliște să fie trași în cercetare disciplinară.*

Propunerea se votează cu unanimitate, fără discuție.

În numele comisiei petiționare raportează protoprezbiterul Cornel Lazar, la propunerea căruia rugarea intrată la comisiune se predă consistorului mitropolitan spre competență rezolvare.

Se votează bugetul cheltuelilor avute cu întrunirea congresului, iar verificarea proceselor verbale neverificate se dispune a se face duminică, la orele 11, în sala de ședințe a consistorului arhidiecezan.

Se scoală apoi I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Meșianu, și constatând, că agendele congresului național-bisericesc al bisericii gr. ort. română din Ungaria și Transilvania sunt terminate, mulțamește deputaților congresuali pentru înțeleptă rezolvare ce au dat tuturor chestiunilor supuse apăsării lor și dându-le binecuvântarea arhierescă declară sesiunea congresuală de încheiată.

În numele congresului mulțamește I. P. S. Sale deputatul Dr. Iosif Gall pentru tactul și înțelepciunea cu care Escelența Sa a condus și astădată ședințele și consultările congresului. Îi dorește încă mulți ani de viață și sănătate.

Între aclamări sgomotoase părăsește I. P. S. Sa sala de ședințe la orele 7 sara.

Sfințirea bisericii din Toc.

Duminică, în 18/31 oct. 1909, s'a săvârșit mărețul act al sfințirii bisericii din Toc, prin Preasfinția Sa dl Episcop Ioan I. Papp.

Comuna Toc, este așezată într'o vălcea îngustă pe valea Murășului, încunjurată de dealuri răpoase și spălăcite de văjeliile timpurilor trecute. O bisericuță de lemn, mică și necorespunzătoare, atinsă grav de dintele vremilor viforoase — moșteniseră credincioșii acestei parohii dela bunii lor părinți și strămoși. Deoarece, această sfântă moștenire nu mai putea încăpea și satisface trebuințelor prezente ale credincioșilor, la sfatul și indemnul vrednicului paroh Vasile Neiculescu, cu mare însuflețire s'a luat laudabila hotărâre,

ca cu mijloace proprii să se zidească nou lăcaș Domnului.

Cinci ani încheiați s'a sforțat aceasta parohie până să-și poată vedea dorința împlinită. Și dacă lungă a fost așteptarea lor, nu mai puțină le este astăzi bucuria și mângăierea, văzând fructul ostenelelor lor binecuvântat și sfințit de însuși Preasfinția Sa dl Episcop Ioan I. Papp, carele n'a pregetat — deși e timpul friguros — a deșinde în mijlocul acestor fiii sufletști, ca să-i îmbărbăteze la și mai mari jertfe pentru împodobirea noului Sion.

Pentru săvârșirea privegherei și mutarea obiectelor sfințe în biserica nouă, Preasfinția Sa a delegat pe Preanonorații domni protopopi: Procopiu Givulescu al Radnei și Mihail Lucața al Șiriei, însoțiți de diacul ceremonial Cornel Lazar. Preasfinția Sa însoțit de Preanonoratul domn George Popoviciu, referent bis. a plecat din Arad, sâmbătă, la 4 ore d. a. cu trenul personal și a ajuns la gara din Soborșin la 7 ore. Aici a fost întâmpinat foarte călduros de preotul Iosif Ognean, urmat de inv. Prot. Givulescu și de alți fruntași ai Soborșinului, cari veniseră se aclame pe iubitorii lor Arhieru. Fiind orele de sară și urmând invitații de mai înainte, Preasfinția Sa însoțit de dl referent, a tras la castelul Ilustr. Sale dl conte Hunyady I., carele ca bun creștin ce este, nu numai că invitate pe Preasfinția Sa la sine, ci ia pus la dispoziție automobilul său, în carele, la manevrele mari din toamnă, a fost purtat Alteța Sa arhiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul de tron.

Dela Soborșin Preasfinția Sa a plecat dimineața la 8 ore în automobilul contelui și peste 15 minute eră deja în Toc, unde a fost întâmpinat la intrarea în comună de preoți, învățători și o mare de popor îmbrăcat sărbătorește, în numele cărora Preanonoratul domn protopop al tractului Radna, Procopiu Givulescu într'un discurs avântat și de un conținut covârșitor a salutat și bineventat pe neobositul și bunul nostru Arhieru. Poporul aclamă frenetic: „Să trăiască!“ „Bine ai venit străpâne!“ iar treascurile din deal bubuie vestind tuturora sosirea înaltului Prelat. Atins plăcut de impozanta primire, ba doar și mai mult de elocuența și logica bineventatorului, Preasfinția Sa cu vintele alese și izvorâte din marea dragoste ce o poartă poporului și cauzelor sale, mulțamește tuturora pentru uralele și buna primire ce i-a făcut.

De aici pe sub poarta triumfală, ridicată în drumul bisericii, pornim cu toții spre noul Sion. Ca valurile spumegate ale mării și ca sborul stolurilor de rândunele, așa se revărsau cetele credincioșilor veniți din toate părțile, ca să ieie parte la actul sfințirii.

Preasfinția Sa dl Episcop a tras la casele părintelui Vasiliu Neiculescu, de unde îmbrăcat în mantaua arhierescă, a fost condus la biserica nouă de preoțimea consignată spre celebrarea mărețului act, îmbrăcată în sf. ornate. La treptele bisericii Preasfinția Sa este din nou bineventat de preotul locului, carele dă laudă marelui Dumnezeu, că l-a făcut părtaș de aceasta fericire, văzând cu ochii opera sa terminată.

Preasfinția Sa mulțamește preotului pentru cuvintele sincere ce i-a adresat, îi laudă zelul, dar laudă și poporul, carele a dat ascultare preotului, aducând cele mai întinse jertfe pentru zidirea noului Sion, carele va vesti urmașilor vrednicia și spiritul de jertfă a credincioșilor de azi.

Intrăm apoi în biserică, de unde după **liturgia** vremii și îmbrăcarea Preasfinției Sale în ornatele liturgice, ieșim afară în curte la sfințirea apei. Actul sfințirii este celebrat de însuși Preasfinția Sa, încungiurat

de Preanonorații domni: George Popoviciu, Procopiu Givulescu, Mihail Lucuța, protopopi, apoi preoții: Vasile Neiculescu (Loco), Iosif Ognean (Soborșin), Augustin Grozescu (Ilteu), Petru Vesa (Roșia), Cornel Monța (Cerbești), Solomon Giurcoane (Temeșești) și diaconii: Cornel Lazar și Pompiliu Costea, care în decursul liturghiei a fost hirotonit de preot pentru Trăoăș și de cetețul Constantin Bălean, care a fost făcut diacon (ales preot în Moldova-nouă, dieceza Caransebeșului). Răspunsurile la ectenii le-a dat corul învățătorilor din tract, compus din Prot. Givulescu (Soborșin), Traian Givulescu (Radna), George Pleș (Berzava), Grigore Caba (Conop), Ciobota (Petriș) și Birchici (Ilteu).

Terminându-se sfințirea apei, să procede la ceremonialul sfințirii noarei biserici, care urmează conform ritualului nostru, și anume: spălarea, așezarea moaștelor și îmbrăcarea prestofului, apoi sfințirea și ungerea cu sf. mir a interiorului apoi a exteriorului, după care urmează sf. liturgie celebrată de Preasfinția Sa cu asistența celor amintiți mai sus. Răspunsurile la liturgie sunt date de corul elevilor din loc, sub conducerea învățătorului Teodor Savu, care încă are mare parte din meritele zidirii bisericii.

Pe la orele 11 a. m. sosește și Magn. Sa dl deputat dietal Goldiș, care este absorbit de privirile credincioșilor. Biserica este tixită de popor, încât e imposibil să poți străbate printre ei, dar cu toate aceste Magnificenței Sale i-să face loc să străbată până la strană.

La finea sf. liturghii, Preasfinția Sa ține o predică foarte măiastră, plină de seninătate și învățături folositoare, vorbind cu o rară vervă oratorică-proprrie numai Preasfinției Sale, despre țăria credinței, alipirea necondiționată către lege, limbă și datinile strămoșești, păstrându-le ca pe visteria cea mai prețioasă din lume. A redă fidel cuvântarea Preasfinției Sale, este imposibil, căci, ca râul de ape curgătoare, așa curgiau cuvintele sfinte din gura Arhierelui. Și, că efect bun a avut predica Preasfinției Sale asupra ascultătorilor, se putea constata din privirea rădăoasă și de multeori umezită de lacrimile publicului mare, carele dorea astfel de povește și îndemnuri religioase. După predică, să stropește poporul cu apă și li-se imparte anafora. Poporul aclamă din nou pe Preasfinția Sa, carele iese din biserică urmat de preoții conliturgisitori.

La casele părintelui Vasile, Preasfinția Sa primește deputațiunile: preoților, învățătorilor și a corporații parohiale asigurându-l toți de încrederea devotamentului și depline lor alipiri. Terminate și aceste, pornim la școală, unde să servește banchetul. La banchet a luat parte peste 60 de persoane: preoți, învățători, dame, dșoare, oficioși și neoficioși.

Seria toastelor este începută de Preasfinția Sa, glorificând pe Maiestatea Sa regele. Prot. Procopiu Givulescu, vorbește pentru Preasfinția Sa Ioan I. Papp. Protopopul Mih. Lucuța, pentru protopopul P. Givulescu, protopretorele Salacz, pentru Preasfinția Sa, preotul Neiculescu, pentru Preasfinția Sa, la care, toast Preasfinția Sa răspunde vorbind pentru credincioșii din Toc, din mijlocul cărora a ieșit preoți. Învățătorii ba chiar și protopop. Preanonratul domn George Popovici, vorbește pentru protopretorul Salacz, iar Polyânsky Titus, șeful gării din Soborșin, închină pentru Magn. Sa dl deputat Goldiș, carele răspunde închinând pentru notarul cercual Muzsay și ceialalți oaspeți străini. Înv. Birchici, închină pentru inv. Savu.

Seria toastelor este încheiată de Preasfinția Sa, închinând pentru învățătorii neamului, prezenți la aceasta festivitate.

Astfel terminat banchetul, Preasfinția Sa însoțit de Preanonrații domni George Popovici, Procopiu Givulescu, Mihail Lucuța protopret. Salacz cu automobilul să reînorc la Soborșin, unde Preasfinția Sa face vizitațiunea canonică, servind vecernia și adresând poporului cuvinte de îmbărbătare, îndemnându-i a țineă cu țăria la sf. credință strămoșască.

Cu trenul de 6 ore Preasfinția Sa, cu întreaga suită, pleacă către Arad, aclămat și însoțit de dragostea fiilor sufletești din aceste părți deloase.

Cei remași în Toc înprovizară o mică dar foarte animată petrecere în școala din loc unde până târziu sau jucat și cântat păstrând toți cea mai bună dispoziție.

Preotul S. G.

O afurisenie.

Părintele Gherasim, bătrânul Episcop al Romanului nedumerit de întroducerea așa numitului „Consistor superior bisericesc“, for compus pe lângă Arhieriei și din reprezentanții mănăstirilor, ai seminarelor de teologie și ai preoților de mir, dupăce n'a izbutit a convinge pe colegii săi din sfântul sinod despre pretinsa anticanonicitate a acestei instituțiuni, în 12 oct. c. a enunțat anatemă asupra colegilor săi adunați în sfântul sinod.

Nedumeririle Părintelui Episcop afurisitor, privesc preoțimea de mir, care după părerea Preasfinției Sale ar fi eschisă prin canoane din forul judecătoresc al bisericii. Las-că consistorul superior se estinde mai ales asupra chestiilor administrative și disciplinare și dela forul acestui Consistor este apelată la sfântul sinod, prin urmare e de rigoare observată suprema instanță a sfântului sinod.

Broșura în care și-a motivat Părintele Gherasim afurisenia, nu o cunoaștem, prin urmare nici nu-i cunoaștem motivele decât indicațiile vagi și neînțelese din ziare, cari întemeiază afurisănia afirmativ pe canonul 1 din sinodul al IV-lea Ecumenic și canonul 1 al sinodului al VI-lea Ecumenic. Pentru noi dar e chestie de judecată numai forma în care și-a manifestat un Episcop convingerile sale și aici datori suntem a remarcă, că Părintele Episcop este în absoluta necunoștință a drepturilor sale arhieresti și raportului dintre Episcop și sinodul episcopesc.

Unitatea credinței nu este în gura unui Episcop, ci în gura soborului episcopesc, cine nu se supune aceluși sobor este, ca un păgân și vameș.

Încât pentru escepționarea preoțimei de mir fie-ne permis a observă, că aceia poate vor sta mai aproape de un Timotei și Tit decât călugării Părintelui Episcop pentru cari a rezervat cumpăna dreptății în biserică.

Este supremul timp, că a venit în fruntea bisericii din regatul român oameni luminați, cum sunt nouii Mitropoliți, cari vor avea să facă în prima linie o temeinică educație a clerului în spiritul adevăratei ortodoxii, care va ști apăra mai bine independența bisericii față de influințele externe ale statului de cum au făcut înaitașii lor, cari au admis subordonarea bi-

sericii sau dirigarea bisericii din birourile ministeriale.

Vrem să zicem prin asta, că suntem pentru libertatea bisericii, dar libertate este numai acolo unde sunt convingeri clare. Să se întemeieze acele convingeri prin o cultură temeinică teologică.

Extras

din protocolul luat în Nagykomlós (B-Comloș) în conferința preotească a protopresbiteratului B-Comloș, ținută în 19 octomvrie 1909.

Decis :

Conziderând, că de un timp încoace preoțimea și arhieriei nostri sunt sistematic atăcați și discreditați cu vedită intențiune de a slăbi biserica — preoțimea din tractul protopopesc al B. Comloșului intrunită în conferința regulamentară din acest an — protestează cu toată seriozitatea contra acestor atacurii și invită pre toți binevoitorii sinceri ai poporului a lua măsurile necesare pentru a reduce la adevărata lor valoare pre aceia, cari în totala lipsă de conștiință și de interes obștesc caută pe calea pressei și în alte întruniri a discredită preoțimea și Arhieriei și prin ei însași Biserica. Care decis să se publice în „Biserica și Școala“ și în „Telegraful român“ și să se comunice cu fiecare protopop din dieceza Aradului pentru a fi supus intrunindelor conferințe preoțești.

Pentru copie :

Mihai Păcățanu,
notariul conferinței

P. Miulescu,
protopop-prezident

Aviz.

Încă în luna octomvrie a anului 1909, în urmarea unui recurs mi s'a perdut »*Absolutoriul preparandial*«, estradat în limba română, de direcțiunea institutului pedagogic gr. or. român din Arad, sub Nr. 14, 1901/2 cu datul de 9/22 iunie 1902. Totatunci și testimoniul de cvalificațiune învățătorească, estradat tot de susnumita direcțiune, sub Nr. 926, 1901/2 cu datul de 14/27 iunie 1902.

Rog deci pe celce l-ea aflat, ca pe lângă o remunerațiune cuvincioasă să binevoiască a mi-le reînapoia.

Pecica română la 18 octomvrie st. n. 1909.

cu stimă:

Alexandru Roja,
învățător.

CRONICA.

Necroloage. Subscriși cu inima frântă de durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, prietinelor și cunoscuților, că iubitul nostru soț, tată, fiu, frate, cumnat : *Ioan Körösladányi* preot ortodox român în comuna

Nadăș, după un morb scurt dar greu împărțășit fiind cu sfințele taine, a răposat în Domnul la 1 noiembrie n. a. c., în etate de abia 28 de ani și al 5-lea an al fericitei sale căsătorii și păstoriri, lăsându-ne în cel mai profund doliu. Înormântarea scumpului defunct se va întâmplă în 2 nov. n. a. c. la 10 ore a. m. Dormi în pace! Nadăș, la 1 noiembrie n. 1909. Aurelia Körösladányi n. Popoviciu, ca soție. Felicia, Georgina și Tiberiu ca fii. David Körösladányi, Ida Körösladányi, George Popoviciu preot, Lucreția Popoviciu, ca părinți. Catița, Mărioara și Rozalia, ca surori. Liviu și Valeriu ca cumnați.

— Subscriși, pătruși de durere, anunță trecerea din viață a mult iubitei și neuitatei: soție, mamă, soră cumnată, bunică și mătușă : *Iuliana Giula Lugojan* nasc. *Mărginean* întâmplată miercuri, în 27 oct. st. n. la ora 1 d. a. după scurte, dar grele suferințe, în etate de 60 ani. Rămășițele pământesti să vor depune spre odihna vecinică, vineri, în 29 oct. st. n. la 11 ore înainte de amezăzi, după ritul gr. or. românesc, în cimiterul din loc Nădlac, la 27 oct. 1909. — Fie-i țărana ușoară și memoria binecuvântată! — Samson Lugojan, învăț. pens. soț. Ioan, Trifon și soția Georgina, Alexandru și soția Teresia, Cornelia, Virgiliu, fii și nurori. Simeon Bulcu preot, ginere. Persida Mărginean, Nicolae Mărginean și soția Mitra, Teresca Mărginean și soțul, Uroș Morariu, Ilie Mărginean și soția Marina, frați și surori. Cornelia, Adriana și Letiția Traian. Aurel, Nicolae, Remus, Maria, Veturia și Emilia Mărginean, Mărioara Ghebeleş n. Morariu și soțul Dr. Ghebeleş, Livia Caba n. Mărginean și soțul Dimitrie, Elena și Nicolae Morariu, nepoți și nepoate.

Convocări. Membrii despărțământului ppopesc Arad, prin aceasta se convoacă la I-a conferință din anul adm. 1909/10 pe ziua de 31 octomvrie (13 noiembrie) în școala centrală gr. or. română din Arad. Programul : 1. La 8 ore : chemarea duhului sfânt. 2. Prelegere practică de desemn ținută de dl Iosif Moldovan. 3. Deschiderea conf. și bineventarea oaspeților. 4. Constatarea prezenților. 5. Raportul biroului. 6. „Mihail Eminescu ca pedagog“ dis. de Nicolae Cristea, învățător în Măndruloc. 7. „O pagină din activitatea școlară a metropolitului Andrei br. de Șaguna, dis. de Petru Colțeu, inv. Măndruloc. 8. Despre regiuni, prelegere practică de G. Popoviciu, inv. Batania. 9. Cetirea disertațiunilor oficioase. 10. Esecutarea concluzelor com. central. 11. Reflexiuni asupra prelegerilor și dis. ascultate. 12. Propuneri și interpelări. 13. Fixarea locului pentru proxima conferință. 14. Autenticarea protocolului. 15. Închiderea conferinței. Măndruloc la 14/27 octomvrie 1909. *Ioan Vancu*, președinte. *Nicolae Cristea*, notar.

Despărțământul prot. Buteni își va țineă adunarea de toamnă sâmbătă în 7/20 noiembrie a. c. în localitatea școalei gr. or. rom. din Buteni, la care toți membrii desp. precum și binevoitorii școalei sunt poștiți a participa. Programa : 1. Asistarea la chemarea Duhului sfânt în bis. din loc la orele 8 a. m. 2. Ascultarea prelegerilor în școala inv. P. Perva. 3. Cuvântul de deschidere. 4. Constatarea membrilor prezenți. 5. Reflexiuni asupra prelegerilor. 6. „Andrei br. de Șaguna“ dizert. de Romul S. Boșcaiu. 7. Esecutarea concluzelor adunării generale. 8. Încasarea taxelor. 9. Propuneri și interpelări. 10. Fixarea proximei adunări. 11. Autenticarea protocolului. 12. Încheiere. Bodești, la 14/27 oct. 1909. *Nicolau Boșcaiu*, președinte.

În atențiunea dlor învățători. În nr. 42 al organului „Néptanitok Lapja“ s'a publicat spre marea noastră mirare un ordin ministerial prin care se inter-

zice folosirea manualului „*A treia carte de cetire de Iosif Moldovan și consotii*” Dupăce acest manual prin ordinul ministerial datat la 21 oct. 1908 nr. 110983, a fost conces — nu intermital și condiționat — ci în mod definitiv, am întrevinut la ven. consistoriu, la inspectorul regesc, ba chiar și la înaltul ministeriu, cerând explicații și scoaterea din vigoare a acestui ordin dat din oarecare greșală, de unde am și primit asigurarea rectificării. Spre mai bună lămurire a afacerii, comunic aici în text original, pasagiul respectiv din ordinul de aprobare al înaltului ministeriu, adresat inspectorului regesc din Arad: „F. évi szeptember hó 19 én 3347. sz. a. kelt felterjesztésére tudomás és további eljárást végett essentem tanfelügyelő urat, hogy a következő két könyvet: A doua carte de cetire és *A treia carte de Iosif Moldovan*, miutan a kifogásolt olvasmányok töröltettek román elemi népiskolák számára tankönyvül engedélyezem”. Domnii învățători cari au introdus în școalele lor manualele noastre, să fie liniștiți, sperând că în curând li-se va da ocaziune să cetească lămurirea afacerii și nu li-se va întâmpla neplăceri. — Cu dragoste colegială. — Iosif Moldovan, învățător director școlar în Arad.

Mulțămită publică. Tuturor cunoscătorilor și amicilor, cari cu ocaziunea trecerii la cele eterne a prea iubitului meu soț: Aureliu Popa, paroh în Socodor, au luat parte la nemărginita mea durere exprimându-și condolențele în persoană, prin telegrame, sau depunând cununa pe sicriul scumpului defunct, și au binevoit al însoți pe calea cea din urmă, le exprim sincerile mele mulțămite. Socodor, la 20 oct. v. 1909 ved. *Elena Popa*.

Cronică bibliografică.

Albina nr. 2. cu următorul sumar: Gr. Teodossiu, Să alegem cărțile de cetit. Constanța Hodoș, Gospodăria noastră. C. C. Pop-Tașcă, Agricultură în Danemarca și progresele ce a făcut. Pedagog, Știu animalele de rușine? Felurite notițe: Ținerea de minte a peștilor. Din ziare și reviste: Pentru ca să nu să împungă vitele. Cronică: Serbarea dela Sinaia. (Cu 3 ilustrațiuni: A. S. R. Principele Carol; — M. S. Regele mergând la serbare; — Defilarea). — Un jubileu. De pe domeniile Coroanei. — Apel. — Cărți primite la Redacție. — Congresul băncilor populare din Giacova. — Adunarea generală a Societății „Astra”. (Cu ilustrație: Muzeul Asociațiunii din Sibiu). — Vizita ofițerilor ruși. — Comemorarea lui Șaguna (Cu 2 ilustrațiuni: Portretul lui Șaguna; — Monumentul lui Șaguna în Reșinari. — Semicentenarul liceului „Laurian”. (Cu ilustrație: Vederea orașului Botoșani). — Prețurile cerealelor în străinătate și în țară. — Pagina glumeață: Stan Pățitul, Cearta unora, bucuria altora. (Cu 6 ilustrațiuni). Supplement: Buletinul activității sociale a preoților și învățătorilor nr. 2. dela 11 octomvrie 1909.

Candela. Foaie bisericească, Nr. 10. cu următorul cuprins: Dr. V. Gheorghiu: Epistoala lui Iuda. C. Morariu: Virtutea creștină. Roman Bărgăuan: O serie de cuvântări ocazionale. Scurte comunicări. Întrebări și cazuri pastorale. Cronică.

Păstorul Ortodox. Nr. 8. cu următorul sumar: 1. Preotul și medicul de Boroianu. 2. Congresul de psihologie din Geneva de arhim. I. Scriban. 3. Predică despre foloasele învățătorei de C. N. Moisiu-Zăpodeni. 4. Cuvântare de arhim. M. Gibescu. 5. Cărți religioase nouă de arhim. I. Scriban. 6. Discurs funebru de PR. GH Fețeanu. 7. Cuvântări de Berechet. 8. Informațiuni.

Concurse.

Pe baza aprobării Veneratului Consistor dela 15/28 octomvrie a. c. Nr. 6751/909 să escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa primă din **Semlac**, cu termenul de **30 zile** dela primă publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele înpreunate cu acest post sunt: 1. Una sesiune parohială constătătoare din 33 jughere 600/1600 m. □ pământ arător care aduce un venit de 1680 cor. 2. Bir preotesc câte 15 litre grâu curat și 15 litre orz ori cucuruz dela acei credincioși, cari au pământ și casă; iar dela aceia, cari au numai casă, câte 15 litre cucuruz; cari dau un venit de circa 200 cor. 3. Stolele legale, cari aduc un venit de circa 420 cor.; aceaste toate la olaltă fac un venit de 2300 cor. Din aceasta sumă detragându-se toate dările publice în sumă de circa 260 cor. pe cari alesul va fi îndatorat ale solvi, rezultă un venit curat de 2040 cor.

Recurenții vor avea să-și subștearnă recursese, ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial din Semlac, Prea On. oficiu protopresbiteral în Arad; având a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare - cu observare strictă a §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii - în s. biserică din Semlac, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratoric.

Semlac, din ședința comitetului parohial ținut la 27 septemvrie (10 octomvrie) 1909.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasile Beleş*, protopresbiter.

1—3

Pe baza ordinațiunei Venerabilului Consistor diecezan din Arad Nr. 6451/909 prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala” pentru îndeplinirea stațiunei învățătoresți din **Musca** pe lângă următoarele emoluminte: 1. Cvarțir liber constătător din 2 chilii culină, cămară podrum, grajd, șopru, 2 cocini, 2 poduri, întreaga grădină școlară și o cânepiște. 2. Salariu în bani gata solvișd din casada cūtuală 600 coroane. 3. Folosirea alor două pătrare pământ 400 coroane. 4. 1 vagon de lemne din care se va încălzi și sala de învățământ. 5. Scripturistica școlară 10 cor. 6. Spese de conferințe 20 cor. De curatoratul școlar se va îngriji comuna bisericească. Cvinvenalul I. îl va primi alesul numai după împlinirea alor 5 ani de funcție în aceasta comună. Dările regești după pământul beneficiat le va suportă învățătorul alegând. Alesul va avea a conduce fără alta remunerație ambele străni și instrua băieții școlari în cântările bisericești.

Cei cari vor putea dovedi, că sunt capace de a înființa și conduce cor, vor fi preferiți. Doritorii de a ocupa acest post vor avea a-și înainta recursese ajustate conform paragrafului 61 din regulamentul adresate comitetului parohial din Musca (Muszka) cottul Arad preanonratului oficiu protopopesc din Világos, având a se prezenta în cutareva duminică ori sârbătoare în sfânta biserică din Musca spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința extraordinară a comitetului parohială gr.-or. rom. din Musca la 4/17 oct. 1909.

George Popescu,
preș. com. par.

George Chilbu,
not. adhoc al com. par.

În conțelegere cu: *Mihail Lucuța* ppop. inspector școlar confesional

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Mare depozit în ornate, recvizite bisericesti și anume:

ORNATE (odăjdii) în cele mai variate execuțiuni după ritul bisericeii ortodoxe române, ♦ dela 50—1000 Coroane. ♦

POTIRE de aur, argint, bronz aurit, sau argintat dela ♦ 30 până la 200 Coroane. ♦

CRUCI pentru altare, pentru funcțiuni, din tot soiul de metal și lemn dela 4—100 Cor.

CĂDELNIȚE de bronz și argint dela 15—100 Coroane

CANDELE de argint dela ♦ 15 până la 100 Coroane. ♦

DISC cu stea de bronz și aur, dela 8 până la 50 Cor.

LITIER de tinichea și argint dela 15 până la 100 Cor.

CUTIE pentru mir și pentru cuminecătura celor bolnavi, din argint, 30 Coroane.

ICOANE pictate pe pânză în diferite colori și mărimi, dela 8 până la 100 Coroane.

PRAZNICARE pe lemn ori tinichea dela 8—50 Cor.

EVANGHELIA cu litere latine și cirile legate mai simplu dela 20—40 Cor., în legătură mai fină 50—150 Cor.

APOSTOL, Octoichul cel mare, Ceaslov, Cazania, Mineile pe 12 luni, Molitvelnic cu litere latine sau cirile și cu toate celelalte necesare bisericilor noastre. La dorință servim la moment cu informațiuni ♦ și deslușiri mai detaliate. ♦

Cu stimă:

LIBRĂRIA DIECEZANĂ